

Izvješće o radu za 2020. godinu

ožujak, 2021.

UVOD

Protekla 2020. godina za udrugu Hrvatske međunarodne studije – HUMS bila je vrlo teška i izazovna. Nakon odlaska utemeljitelja i dugogodišnjeg predsjednika prof. dr. sc. Radovana Vukadinovića, koji je gotovo dva desetljeća bio na čelu udruge i vodio ju suvereno i uspješno, nije bilo ni lako, ni jednostavno nastaviti jednakom intenzitetom i tempom. No, volje i entuzijazma nije nedostajalo, tako da je udruga nastavila s radom, s projektima koji su utemeljeni prije više godina i koji su se pokazali uspješnima, a prepoznala ih je i stručna javnost. Istovremeno, otvorile su se i nove mogućnosti suradnje sa sličnim ili srodnim udrugama iz regije, što se tijekom protekle godine pokazalo kao jako dobra mogućnost članovima da prezentiraju svoje stručno znanje iz područja međunarodnih odnosa i daju svoj doprinos istraživanju i raspravama o međunarodnim i strateškim pitanjima, nudeći različitu i originalnu analitiku nacionalnih i međunarodnih problematika.

Pandemija izazvana virusom COVID-19, a koja i dalje traje, odredila je uvjete i način rada mnogima, pa tako i članovima HUMS-a. Većina aktivnosti odvijala se putem internetskih platformi, najčešće Zoom-a. Ovakav način rada onemogućio je odvijanje konferencije u živo, odnosno susrete i druženje kako članova udruge, tako i sudionika ostalih događanja koje je udruga organizirala, pa je izostao neposredan kontakt, te razmjena mišljenja i iskustava koji se između ostalog, najbolje prenose u neformalnom druženju u ugodnom okružju. S druge strane, novi način rada donio je i neke prednosti, u smislu sudionika koji su se odazvali pozivu na sudjelovanje na konferencijama, a koji zbog svojih brojnih obaveza u zemljama u kojima žive i rade, sigurno ne bi bili u mogućnosti sudjelovati u radu.

Pandemija je usmjerila pozornost na brojne aspekte društvenih odnosa, posljedice koje su nastale i još će nastati, dugoročno će djelovati u međunarodnim odnosima. Otvoreno je jedno potpuno novo razdoblje, transformacija društva i cjelokupnog svjetskog sustava, tako da tema za rad udruge ne nedostaje. Aktivnim sudjelovanjem na mnogobrojnim seminarima, webinarima, raspravama, te prisutnošću u medijima, članice udruge dale su značajan doprinos zajednici u prepoznavanju problema, analizi stanja, te pronalaženju rješenja u ovako složenoj situaciji. To je ujedno važno za udrugu HUMS koja ostaje prepoznatljiva po svojoj aktivnoj ulozi u promišljanju suvremenih i recentnih događanja na međunarodnoj političkoj sceni.

U nastavku Izvešća pobrojena su događanja i aktivnosti udruge tijekom 2020. godine, te dani osvrti i prilozi koji daju jasnu sliku o radu i postignutim rezultatima udruge HUMS.

1. HUMS dio THINK TANKA COVID-19

Članovi Hrvatske udruge za međunarodne studije – HUMS u suradnji s Centrom za analizu rizika i upravljanje krizama – CARUK, sudjeluju u **regionalnom projektu pod nazivom THINK TANK COVID-19**. THINK TANK COVID-19 okuplja ugledne stručnjake i znanstvenike iz regije, ali i one koji žive i djeluju i u drugim zemljama svijeta. Članovi THINK TANKA redovno održavaju tjedne webinare, a prezentacije s njihovih izlaganja kao i integralne snimke webinarara postavljene su na stranicama obiju udruga. Prezentacije su nastale u okviru živih diskusija o aktualnim sigurnosnim i drugim temama u realnom vremenu u kojima su sudjelovali istaknuti predstavnici akademske javnosti, kao i stručnjaci iz područja sigurnosne prakse s područja Zapadnog Balkana i Hrvatske.

U ovoj kategoriji komentiraju se, dijeli znanje i opažanja, te nastoji konstruktivnim razmišljanjima i komentarima doprinijeti kvalitetnoj raspravi na relevantne teme, kako bi u kriznim vremenima svi zajedno bili pametniji i razboritiji, sagledavajući i analizirajući sigurnosne i druge fenomene iz različitih spoznajnih i disciplinarnih perspektiva.

S ovom aktivnošću započelo se odmah po proglašenju pandemije, te se kontinuirano radilo tijekom čitave 2020. godine do danas.

2. Konferencija - Sigurnosne krize u 21. stoljeću i kako njima upravljati

Konferencija - Sigurnosne krize u 21. stoljeću i kako njima upravljati održana je putem platforme ZOOM 13. i 14. listopada 2020. godine, uz logističku i informatičku podršku Instituta za standardizaciju Srbije organizirali su je Centar za analizu rizika i upravljanje krizama iz Beograda (CARUK), u suradnji s Hrvatskom udrugom za međunarodne studije (HUMS), Institutom za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) i Međunarodnim sveučilištem Libertas, okupio je vodeće znanstvenike i stručnjake iz zemalja regije, kao i Velike Britanije, radi razmjene iskustava u upravljanju rizicima i krizama, posebno u kontekstu pandemije COVID-19, migrantske krize i mnogih socijalnih i ekonomskih izazova diljem Europe i u zemljama regije. Organizatori videokonferencije odlučili su se za multidisciplinarni pristup suvremenim sigurnosnim izazovima, svjesni da se dugoročno rješenje mora tražiti u povezivanju različitih akademskih disciplina, prije svega biomedicinskih, tehničkih i političkih znanosti, kao i sigurnosnih studija. Upravo zbog toga, konferencija je omogućila stručnim i znanstvenim autoritetima različitih profila, kao i nositeljima javnih funkcija te članovima kriznih timova zemalja regije da artikuliraju svoje stavove u kontekstu sigurnosnih izazova i jačanja regionalnog odgovora.

Među suvremenim sigurnosnim izazovima posebno se istaknuo COVID-19, sveobuhvatna kriza koja je poljuljala temelje ionako krhkog svjetskog političkog i ekonomskog poretka. "Rizici su oslobođeni iz Pandorine kutije zahvaljujući globalnoj povezanosti", rečeno je na početku videokonferencije. Teme prvog dana konferencije, koju su moderirali prof. dr. sc. Zoran Keković (CARUK) i doc. dr. sc. Jadranka Polović (HUMS), bile su kako vratiti povjerenje građana u čelnike i institucije koje ih vode kroz krizu? Što dobro vodstvo znači u situacijama zdravstvenih i drugih sigurnosnih izazova kada je izostalo čak i u razvijenim demokracijama, unatoč činjenici da su krize stvarnost. Sudionici prvog dana konferencije su

biliprof. dr. sc. Vlatko Cvrtila, stručnjak za sigurnost i rektor Sveučilišta VERN u Zagrebu, prof. dr. sc. Slobodan P. Simonović, član Kraljevsko-kanadske akademije i profesor na Sveučilištu Western Ontario u Kanadi, svjetski stručnjak za hidroiženjering i pomoć u katastrofama, prof. dr. sc. Aleksandar Jovanović, direktor Europskog virtualnog instituta za integrirano upravljanje rizikom iz Stuttgarta, kao i britanski stručnjaci dr. David Rubens, analitičar i osnivač Instituta za strateško upravljanje rizicima u Velikoj Britaniji, te Lord Toby Harris, dugogodišnji član Gornjeg doma Parlamenta – Doma Lordova Ujedinjenog Kraljevstva, član parlamentarnog odbora COVID-19 i Odbora za nacionalnu sigurnost Velike Britanije. Na kraju prvog dana konferencije, o sigurnosnim izazovima migracija govorio je doc. dr. sc. Stjepan Šterc s Hrvatskih studija, Sveučilišta u Zagrebu, dok je o postupcima, ali i kritikama s kojima se Europska unija suočila tijekom krize govorio doc.dr. sc. Robert Mikac s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Drugi dan Konferencije u cijelosti je bio posvećen pandemiji COVID-19, pa su uz niz uglednih znanstvenika i akademika, državni dužnosnici imali priliku razmijeniti iskustva, dobre i loše prakse relevantne za formuliranje smjernica za rješavanje specifičnih izazova i jačanje otpornosti sustava u strateškom i operativnom smislu. “Iza kulisa borbe protiv virusa vode se razne druge bitke, geopolitičke, socijalno-psihološke, medijske ... I proizvodnja cjepiva pretvorila se u žestoku geopolitičku utakmicu” naglasila je prof. dr. sc. Elizabeta Ristanović, moderator drugog dana Konferencije, dok su vodeći stručnjaci iz regije – prof. dr. sc. Ana Gligić, ugledna virologinja i heroína u borbi protiv epidemije malih boginja 1972. godine, dr. sc. Nela Sršen, kirurginja i počasna konzulica Republike Hrvatske u Italiji, prof. dr. sc. Velo Markovski, infektolog s Medicinskog fakulteta Sveučilišta “Goce Delcev” u Štipu (Sjeverna Makedonija), prof. dr. sc. Gordan Lauc, znanstvenik, gostujući profesor na Sveučilištu Johns Hopkins i član Znanstvenog vijeća Vlade Republike Hrvatske, kao i članovi kriznog stožera – dr. sc. Damir Trut, pomoćnik ministra unutarnjih poslova Republike Hrvatske i zamjenik načelnika Stožera civilne zaštite, dr. Verica Jovanović, direktorica Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“, Miljan Rančić, predstavnik Ureda Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) u Srbiji, dr. Nebojša Kavarić, direktor Doma zdravlja Podgorica i član Kriznog medicinskog osoblja Crne Gore, doc. dr. sc. Golubinka Bosevska iz Sjeverne Makedonije, savjetnica Ureda SZO u Srbiji – nastojali dati odgovore na neizvjesnosti borbe protiv pandemije u zimskom razdoblju koje je pred nama. Sudjelovali su i akademkinja prof.dr.sc. Mirsada Hukić, specijalistica za mikrobiologiju, članica Europske akademije nauka i Akademije znanosti i umjetnosti BiH, kao i prof. dr. sc. Drago Nedić, profesor na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Beogradu i član Koordinacijskog tijela Vlade Republike Srpske za COVID-19.

Najvažnije poruke međunarodne znanstveno-stručne video konferencije “Sigurnosne krize u 21. stoljeću i kako njima upravljati”: a) Klimatske, okolišne, demografske, geopolitičke i druge promjene koje se događaju u suvremenom svijetu, sa sigurnosnim implikacijama u obliku epidemija i pandemija, migrantskih, bioteoretskih i drugih prijetnji rezultiraju dramatičnim posljedicama u pogledu mogućnosti njihovog nadzora. Uz to, nove dimenzije nesigurnosti nakon pandemije COVID-19 nastavljaju napredovati u molekularnoj biologiji, biotehnologiji, nanotehnologiji i drugim dostignućima tehnološke revolucije s dalekosežnim posljedicama za ljudsku civilizaciju.

b) Najveće posljedice pandemije COVID-19, osim zdravstvenih, trpe gospodarski i obrazovni sustavi.

c) U očekivanju brzog skoka broja oboljelih, nakon čega slijedi uvođenje još restriktivnijih mjera, uz istodobno slabljenje zdravstvenog i gospodarskog sustava, kako bi se učinkovito odoljelo težim i

složenijim scenarijima, kao i evidentan pad povjerenja u institucije sustava. Društva su pojedinačno danas, manje pripremljena nego što smo mi bili na početku pandemije.

d) Nema univerzalnih rješenja: tamo gdje postoje jaki sustavi i stabilne institucije, kao i visok stupanj društvenog konsenzusa, uključujući sigurnost kao pitanje osobne odgovornosti, mehanizmi odgovora na krizu COVID-19 bit će manje represivni, a sam odgovor uravnotežen kada su u pitanju ključni akteri.

e) Unatoč svim izazovima, podizanje svijesti javnosti i donositelja odluka, jačanje sustava, snažno vodstvo i povjerenje građana u institucije sustava, oslanjajući se na vlastite snage, najsigurnija su strategija u suočavanju s modernim sigurnosnim izazovima.

f) Zdravstveni sustavi, nadležna tijela, kao i stanovništvo, ključne su karike u borbi protiv COVID-a.

g) Uključivanje akademske zajednice od presudne je važnosti za upravljanje sigurnosnom krizom COVID-19.

h) Jačanje regionalnog odgovora na pandemiju COVID19, čemu bi ova konferencija trebala doprinijeti, omogućilo bi državama u regiji uravnoteženiji pristup u suočavanju s pandemijom, istodobno pridonoseći bržem oporavku devastiranog zdravstvenog, socijalnog i ekonomskog sustava i kvalitete života, te višu razinu pripremljenosti i odgovora na krize koje nas očekuju u budućnosti.

3. Konferencija - Zagreb Forum V

Hrvatska udruga za međunarodne studije – HUMS u suradnji s Libertas međunarodnim sveučilištem, a pod pokroviteljstvom Grada Zagreba i ove je godine 3. prosinca 2020. godine, organizirala konferenciju **Zagreb Forum V**. U fokusu ovogodišnje konferencije održane pod nazivom – Izazovi euroatlantizma u okolnostima pandemije – našli su se sigurnosni kao i drugi izazovi kojima je suočena Hrvatska, ali i zemlje Zapadnog Balkana koje nastoje jačati veze s Europskom unijom i NATO-om. Sve to u kontekstu pandemije COVID-19 koja se nametnula kaoglobalni izazov bez presedana koji pored ekonomske krize proizvodi snažne političke i sigurnosne turbulencije unutar nacionalnih država, Europske unije, ali i globalno. Pod utjecajem pandemije, međunarodni su odnosi obilježeni novom dimenzijom nepovjerenja i natjecanja velikih sila, stoga COVID-19 testira sve elemente zapadnog liderstva – globalnu ekonomiju, time i globalizaciju, krizni menadžment vlada, kao i međunarodnih organizacija, osobito euroatlantizam, odnosno savezničke odnose unutar Europske unije, te NATO pakta.

Na konferenciji su sudjelovali ugledni govornici iz Europske unije i susjednih zemalja, vrhunski međunarodni stručnjaci u području međunarodnih odnosa i diplomacije, kao i vrhunski stručnjaci iz navedenoga područja iz zemalja Jugoistočne Europe. Konferencijom su moderirale doc. dr. sc. Jadranka Polović, predsjednica i dr. sc. Jadranka Dujčić Frlan, potpredsjednica udruge.

Ovogodišnja konferencija bila je posvećena obilježavanju godišnjice smrti profesora Radovana Vukadinovića, utemeljitelja znanstvene discipline međunarodnih odnosa u Hrvatskoj, ali i na području šire regije, ujedno i osnivača HUMS-a. Profesor Vukadinović zadužio je hrvatsku znanost o međunarodnim odnosima, kao i domaću historiografiju hladnoratovskog vremena. Akademske rad samo je jedan aspekt njegovog velikog društvenog doprinosa. Bio je isto tako angažiran u sektoru civilnog društva, te je zajedno sa suprugom prof.dr.sc. Lidijom Čehulić Vukadinović, pokrenuo osnivanje Hrvatske udruge za međunarodne studije i Atlantskog vijeća Hrvatske, s osnovnim ciljem informiranja i educiranja javnosti i promicanja vrijednosti NATO-a i na taj način znatno pridonio hrvatskom putu k članstvu u toj organizaciji.

Veliku ljubav gajio je prema umjetnosti i kulturi, posebno prema filatelizmu, pa je tako bio dugogodišnji član Hrvatskog filatelističkog saveza. Na ovom području dao je značajna ostvarenja, te objavio i nekoliko knjiga. Konferenciju je otvorio prof.dr.sc. Duško Pavlović, rektor Libertas Međunarodnog Sveučilišta koji je u svom uvodnom govoru pozdravio sudionike i organizatore konferencije u ime Sveučilišta Libertas na kojem su organizirane i dvije prethodne konferencije Zagreb Forum.

U ime gradonačelnika Grada Zagreba, Milana Bandića, skupu se obratila prof. dr. sc. Ana Stavljenić Rukavina koja je naglasila da Grad Zagreb visoko cijeni napore organizatora koji usprkos složenim okolnostima imaju snage organizirati raspravu o nizu aktualnih tema iz područja međunarodnih odnosa, osobito brojnim rizicima kojima su izložene euroatlantske institucije u okolnostima pandemije.

U prilogu Izvješća nalazi se Zaključak o radu konferencije Zagreb Forum V.

4. Seminar za profesore društvene grupe predmeta srednjih škola Zagrebačke županije

Hrvatska udruga za međunarodne studije – HUMS u suradnji s Gimnazijom Velika Gorica i ove je godine 16. prosinca, devetu godinu zaredom organizirala seminar za profesore društvene grupe predmeta srednjih škola Zagrebačke županije, s ciljem da ih se detaljnije informira o tematici međunarodnih odnosa važnih za razumijevanje novih relacija u međunarodnoj politici. Recentni događaji na međunarodnoj sceni unose novu dimenziju u suvremenu svjetsku politiku, što se naravno odražava i na poziciju Republike Hrvatske u tom kontekstu. Iskustvo je pokazalo da je zainteresiranost profesora srednjih škola za ovaj seminar izuzetno velika, on je jedinstven i specifičan, a izlaganja drže eminentni sveučilišni profesori i stručnjaci s područja društvenih znanosti. Začetnici ove ideje bili su prof. dr. sc. Radovan Vukadinović i izv. Prof. dr. sc. Lidija Čehulić Vukadinović koji su uvijek rado dolazili u Gimnaziju i prenosili svoje bogato iskustvo tijekom predavanja, ali i neformalnog druženja s profesorima srednjih škola.

Pitanja koja rješavaju kreatori vanjske politike na najvišim razinama neminovno utječu na život običnih građana. Države više nisu sposobne samostalno rješavati određena pitanja poput međunarodnog terorizma ili klimatskih promjena, migracijskih kretanja i posljedice koje ona izazivaju, te pronalaziti rješenja za brojne krize koje se javljaju ili nastaju kako regionalno, tako i globalno. Ta novonastala situacija potiče rast zanimanja za međunarodne odnose i u isto vrijeme stvara potrebu za stručnjacima koji ne samo da razumiju takva pitanja, nego i uspješno nalaze rješenja i odgovore na izazove današnjice. Razumijevanje među ljudima i narodima izravan je put do stvaranja uspješnih zajednica koji napreduju u gospodarskom i socijalnom smislu. Zbog toga je važno da profesori budu detaljnije informirani i educirani, kako bi na prikladan način mogli prenijeti i tumačiti svojim učenicima potrebne informacije i znanja, nužne za razumijevanje zbivanja na međunarodnoj sceni, koja se neminovno prelamaju i na našu zemlju.

Događaj koji je poljuljao temelje ionako krhkog svjetskog političkog i ekonomskog poretka, te uvelike utjecao na zbivanja na svim razinama, svakako je pandemija izazvana korona virusom COVID-19. Vrlo je izvjesno da su se dogodile promjene, a kakve posljedice će te promjene izazvati, tek će se vidjeti u razdoblju koje je pred nama. U tom ozračju održan je i ovogodišnji seminar i to putem platforme ZOOM, a velik broj sudionika potvrdio je njihovu zainteresiranost. Ravnateljica Gimnazije Velika Gorica dr. sc. Brankica Žugaj obratila se sudionicima uvodnim riječima, u ime Zagrebačke županije pozdravila ih je dr. sc. Jadranka Dujić Frlan, a u ime Hrvatske udruge za međunarodne studije – HUMS obratila se doc. dr. sc. Jadranka Polović.

5. Pokretanje Regionalne studentske mreže u suradnji sa CARUK

Pod okriljem regionalnog ogranka za jugoistočnu Europu Instituta za strateško upravljanje rizicima (ISRM) 23. prosinca 2020. godine službeno je započela s radom Prva regionalna studentska mreža za strateško upravljanje rizicima i krizama.

Godina 2020. predstavlja prekretnicu u svim aspektima trenutnog tijeka našeg svakodnevnog života. Sve što smo znali i mislili da znamo postalo je upitno. Ovogodišnja otkrića i iskustva učinila su hitnom potrebu za radikalnom promjenom postojeće sigurnosne paradigme, kao i redefiniranjem i rekonceptualizacijom nekih od ključnih teorijskih postulata i praksi u suočavanju sa suvremenim sigurnosnim izazovima, rizicima i prijetnjama. Osnovno pitanje koje se postavlja je hoćemo li iz postojećih okolnosti "izaći" s novim i mudrijim uvidima i uvidima i kako možemo pridonijeti boljem strateškom upravljanju neizbježnim budućim rizicima i krizama?

Prepoznajući potencijal studenata svih studijskih profila da doprinesu poboljšanju teorijskog i empirijskog korpusa znanja u domeni šire paradigme sigurnosti, odnosno strateškog upravljanja suvremenim rizicima i krizama u svim područjima društvene prakse, uspostavljena je platforma koja bi omogućila ovaj potencijal. Potpredsjednica udruge HUMS Josipa Milić postala je koordinatorica studentske mreže za Hrvatsku.

6. Izrada web stranice

Kako bi aktivnosti udruge postale što transparentnije i dostupne široj javnosti, potrebno je bilo izraditi Internet stranicu udruge. To je dosta opsežan posao zbog velike količine materijala koje je potrebno pripremiti i obraditi, te je iziskivalo dodatan napor i vrijeme. Na stranici su postavljene osnovne informacije o udruzi, te najvažnije aktivnosti koje je udruga organizirala i u kojima je sudjelovala. Isto tako postavljeni su linkovi na webinare i medijske objave u kojima su sudjelovali ili koje su kreirali članovi udruge. Na popunjavanju i uređivanju stranice nastavit će se i dalje kontinuirano raditi, te poboljšati trenutne nedostatke. Stanica se nalazi na poveznici <http://www.humshr.com/>.

---

7. Financijsko izvješće

7.1. Realizacija prihoda i rashoda za razdoblje 1.1.-31.12.2020. godine

PRIHODI

Preneseni prihodi iz prethodnih godina	55.501,00
Prihod od projekta	14.000,00
Ostali primitci	1.567,00
Ukupno	71.068,00

RASHODI

Izdaci za naknade troškova radnicima	2.500,00
Intelektualne usluge	2.450,00
Izdaci za nabavu dugotrajne imovine	18.594,00
Izdaci za materijal i energiju	163,00
Izdaci za kamate i usluge platnog prometa	1.306,00
Ostali izdaci	814,00
Ukupno	25.827,00

Stanje na računu sa 31.12.2020.	45.241,00
--	------------------

---

1. PRILOZI

PRILOG 1. - Izvešće – Zagreb Forum V: Izazovi euroatlantizma u okolnostima pandemije

Hrvatska udruga za međunarodne studije – HUMS u suradnji s Libertas međunarodnim Sveučilištem, a pod pokroviteljstvom Grada Zagreba i ove je godine (3. prosinca 2020.) organizirala konferenciju Zagreb Forum V. U fokusu ovogodišnje konferencije održane pod nazivom - Izazovi euroatlantizma u okolnostima pandemije – našli su se sigurnosni kao i drugi izazovi s kojima je suočena Hrvatska, ali i zemlje Zapadnog Balkana koje nastoje jačati veze s Europskom unijom i NATO-om. Sve to u kontekstu pandemije COVID-19 koja se nametnula kao globalni izazov bez presedana koji pored ekonomske krize proizvodi snažne političke i sigurnosne turbulencije unutar nacionalnih država, Europske unije, ali i globalno. Pod utjecajem pandemije, međunarodni su odnosi obilježeni novom dimenzijom

nepovjerenja i natjecanja velikih sila, stoga COVID-19 testira sve elemente zapadnog liderstva - globalnu ekonomiju, time i globalizaciju, krizni menadžment vlada, kao i međunarodnih organizacija, osobito euroatlantizam, odnosno savezničke odnose unutar Europske unije, te NATO pakta.

Održavanje međunarodne konferencije Zagreb Forum V prvotno je bilo planirano za 8. svibnja 2020. godine dok je u tijeku bilo presjedanje Republike Hrvatske Vijećem Europske unije, na Libertas međunarodnom sveučilištu u Zagrebu, kako bi studentima međunarodnih odnosa i srodnih područja iz društvenih znanosti približila tematiku važnu za ove prostore, a iz perspektive euroatlantskih integracija. No, zbog pandemije uzrokovane korona virusom COVID-19, te mjera koje je propisao Nacionalni krizni stožer, konferencija je odgođena i najzad održana početkom prosinca virtualno, putem platforme ZOOM.

Tijekom Zagreb Foruma V na stručan i znanstveni način promišljalo se o odnosima Hrvatske i zemalja regije, ali i šireg okruženja, ovog puta u okolnostima krize izazvane COVID-19. Na konferenciji su sudjelovali ugledni govornici iz Europske unije i susjednih zemalja, vrhunski međunarodni stručnjaci u području međunarodnih odnosa i diplomacije, kao i vrhunski stručnjaci iz navedenoga područja iz zemalja Jugoistočne Europe. Konferencijom su moderirale doc.dr.sc. Jadranka Polović, predsjednica i dr. sc. Jadranka Dujčić Frlan potpredsjednica Hrvatske udruge za međunarodne studije.

„I ove godine u kojoj živimo "novo normalno" nastojimo se ponašati na stari način zbog čega smo okupili ugledne stručnjake kako bi raspravljali o važnoj temi euroatlantizma suočenog s brojnim geopolitičkim i sigurnosnim izazovima, rekla je predsjednica doc.dr.sc. Jadranka Polović, te dodala kako je ovogodišnja konferencija posvećena obilježavanju godišnjice smrti prof.dr.sc. Radovanu Vukadinovića, utemeljitelja znanstvene discipline međunarodnih odnosa u Hrvatskoj, ali i na području šire regije, ujedno i osnivača HUMS-a, Profesor Vukadinović zadužio je hrvatsku znanost o međunarodnim odnosima, kao i domaću historiografiju hladnoratovskog vremena. Svjetsku prepoznatljivost stekao je zahvaljujući neprikosnovenoj stručnosti i suverenom vladanju teorijom. Predavao je na nizu institucija i fakulteta: od East-West Security Studies u New Yorku, nizozemskog Instituta međunarodnih odnosa, Sorbone u Parizu, do Međunarodnog instituta za mir u Beču, a predavao je i u svim državama bivše Jugoslavije. Akademski rad samo je jedan aspekt njegovog velikog društvenog doprinosa. Bio je isto tako angažiran u sektoru civilnog društva, te je zajedno sa suprugom prof.dr.sc. Lidijom Čehulić Vukadinović, pokrenuo osnivanje Hrvatske udruge za međunarodne studije i Atlantskog vijeća Hrvatske, s osnovnim ciljem informiranja i educiranja javnosti i promicanja vrijednosti NATO-a i na taj način znatno pridonio hrvatskom putu k članstvu u toj organizaciji. Veliku ljubav gajio je prema umjetnosti i kulturi, posebno prema filatelizmu, pa je tako bio dugogodišnji član Hrvatskog filatelističkog saveza. Na ovom području dao je značajna ostvarenja, te objavio i nekoliko knjiga.

Konferenciju je otvorio prof. dr. sc. Duško Pavlović, rektor Libertas međunarodnog Sveučilišta koji je pozdravio sve sudionike konferencije i zaželio uspješan rad. Naglasio je da je Libertas međunarodno Sveučilište bilo jedan od organizatora i prošlogodišnje konferencije, te je izrazio nadu da će se ova započeta suradnja nastaviti i dalje.

U ime Gradonačelnika Grada Zagreba, Milana Bandića, skupu se obratila prof. dr. sc. Ana Stavljenić Rukavina koja je naglasila da Grad Zagreb visoko cijeni napore organizatora koji usprkos složenim okolnostima imaju snage organizirati raspravu o nizu aktualnih tema iz područja međunarodnih odnosa, osobito brojnim rizicima kojima su izložene euroatlantske institucije u okolnostima pandemije. „Bolesti su kroz cijelu povijest imale veliki utjecaj na razvoj i prosperitet čovječanstva, pobuđivale su pozornost zbog masovnosti pojave kao i velike smrtnosti među oboljelima te zbog posljedica koje su ostavljale na društvo“, rekla je prof.dr.sc. Stavljenić Rukavina i dodala kako je

globalna pandemija COVID-19 zasigurno jedna od najvećih zdravstvenih i gospodarskih kriza s kojom se svijet suočio u posljednjih stotinjak godina, zbog čega trebamo razmišljati o budućnosti koja postaje neizvjesna. U tom kontekstu svakako postaje važna povezanost međunarodne zajednice, osobito veze između SAD-a i Europe. Suvremeni međunarodni odnosi u budućnosti trebaju biti prilagođeni novim uvjetima funkcioniranja društva koji su tijekom proteklih mjeseci otkrili brojne slabosti globalizacije te ukazali na nužnost stvaranja održivog društva i važnost prioritetnih javnih politika. U ovoj se globalnoj krizi potvrdila uloga države, bez usluga javnog zdravstva u doba pandemije ne bi preživjeli. Međutim, vidjeli smo i značaj komunikacije i međusobnih dogovora, zbog čega je više nego očito kako temeljna euroatlantska sigurnost uključuje i funkcionalnu zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. Zajedništvo, dobri odnosi i savezi čuvaju temeljna prava svakog pojedinca, a to su pravo na dostojanstvo, život i zdravlje, sloboda čovjeka i pravo na nediskriminaciju. Ova konferencija je istovremeno i sjećanje na prof. dr. sc. Radovana Vukadinovića, našeg kolegu, ali i učitelja koji je 2000. godine, isto tako u izazovnim okolnostima, osnovao Hrvatsku udrugu za međunarodne studije (HUMS), zaključila je svoje izlaganje prof. dr. sc. Ana Stavljenić Rukavina, izaslanica Gradonačelnika Grada Zagreba, Milana Bandića.

Dr. sc. Vitomira Lončar javila se iz grada Xsiana u sjeverozapadnoj Kini gdje predaje na Fakultetu za kulturu i medije Sveučilišta Euroazije (Euroasia University). U svojoj prezentaciji – COVID-10 iz kineske perspektive - profesorica Lončar je dala svoj pogled na trenutnu situaciju u Kini, vezano uz korona krizu. „Moja provincija koja broji 60 milijuna ljudi od početka epidemije do danas imala je 500 zaraženih i tri smrtna slučaja, imali smo tri mjeseca potpunog lockdown-a. Sada živimo potpuno normalno, u Kini unutarnje transmisije više nema, tako da se život odvija bez posebnih ograničenja - ne po novom normalnom već po normalnom“, navela je Lončar. Odgovor na pitanje kako je to moguće nije jednostavan iz zapadne perspektive, ali iz kineske svakako jest i temelji se na kulturološkoj različitosti Kineza i njihovom sustavu vrijednosti. Kinezi njeguju duh kolektivismu i zajednica je na prvom mjestu. Kina je, bez sumnje, *long-term* država, zemlja koja daje prednost aktivnostima niskog rizika i u kojoj su temeljne vrijednosti – odanost domovini, društvu, zajednici i obitelji hijerarhijski postavljene ispred interesa pojedinca. U Kini je harmonija neobično važna, a takav način razmišljanja duboko je „upisan“ u genetskih kod Kineza, zaista nije riječ o prisili. U Kini se korona više ne osjeća, putovanja se ograničavaju unutar zemlje prema potrebi i trenutnoj situaciji, ali život se postupno normalizira.

Prof. dr. sc. Miloš Šolaja redoviti profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta Banja Luka u svom je izlaganju naslovljenom „Radovan Vukadinović – život prožet međunarodnim odnosima“, biranim riječima govorio o profesoru Radovanu Vukadinoviću koji je bio vrsni poznavatelj prilika u međunarodnim odnosima u vrijeme kada nije bilo mogućnosti koje pruža Internet te je „svojim specijalističkim znanjem disciplinu međunarodnih odnosa približio ovim prostorima i generacijama stručnjaka koji su pitanja iz ovog područja nastavili uspješno analizirati. Upravo u tome je njegova veličina što je poznajući jednako Ameriku, Sovjetski savez, Aziju, Kinu i ostale dijelove svijeta, mogao kroz svoj bogati opus predstaviti brojne probleme i brojne procese koji su se događali u međunarodnim odnosima. Njegova je zasluga da je jednu znanstvenu disciplinu, koja je prvobitno bila tek deskriptivna, obogatio znanstvenim metodama, te je pod njegovim duhovnim vodstvom postala znanstvena disciplina s definiranim predmetom i ciljevima istraživanja. Sve to zahvaljujući činjenici da je govorio nekoliko jezika, te iznimnoj komunikativnosti – svi znamo da je imao zaista mnogo kontakata s ljudima iz čitavog svijeta koji su bili važni akteri međunarodnih odnosa“, naglasio je Šolaja. Vidljivo je da su njegove analize uvijek bile utemeljene na činjenicama i relevantnim podacima. Profesor Vukadinović se nije bavio dnevnom politikom, ali ju je poznavao i razumijevao i ekspertno smještao u kontekst međunarodnih odnosa kojima se bavio. Pedagoški rad je druga, njegova iznimno važna djelatnost, jer je dao jedan ogroman doprinos u izdavanju udžbenika koji su i danas u upotrebi. Kroz ljetnu školu na

otoku Šipanu djelovao je na stvaranja jake međunarodne mreže znanstvenika i stručnjaka na jugoistoku Europe. Međunarodne odnose razumijevao je kao instrument suradnje demokracije, zaključio je prof. dr. sc. Miloš Šolaja.

Analitičarka Sanja Vujačić „Europska unija u čekanju Godota“ uključila se u rad konferencije iz Pariza i dala svoj doprinos raspravljajući o situaciji u Europi, koja po njenim riječima „čeka, neobjašnjivo zaustavljena te živi u čekanju Godota. Teatar apsurdna odgađa suočavanje s post-Covid ekonomijom, koju po pesimističnom previđanju očekuje duga desetogodišnja super velika depresija. Priča je to o krizi okcidentalizma koja je i dovela do ove situacije. Kriza okcidentalizma temelji se na vjerovanju u superiornost Zapada nad ostalim civilizacijama. Američki san koji se temeljio na meritokraciji više ne postoji – rasplinuo se i srednja klasa se stapa sa prekarizacijom budući da oni koji se radom žele uspinjati na društvenoj ljestvici to više ne mogu. Iako se Francuska i Velika Britanija već odavno ne opiru njemačkoj ekonomskoj dominaciji u Europi, koja se dobrim djelom ostvarila zahvaljujući priključivanju novih članica iz Srednje i Istočne Europe, Njemačka se ne osjeća pozvanom braniti interese francuskih i britanskih ekonomskih interesa u svijetu“, smatra dr. sc. Vujačić. Niti poniženja kojima je Trump izložio njemačku kancelarku nisu je približila njenim tradicionalnim europskim takmacima, čiju vojnu dominaciju ne prihvaća. Kao da su sve vojske bolje od one europske u kojoj Njemačka ne bi dominirala. Tako je Merkel, za vladavine Trumpa, jednako kao nakon Bidenove pobjede, preko Atlantika slala jasnu poruku da se „sa svjetskim problemima želi suočiti rame uz rame sa SAD-om“. U isto vrijeme, u očekivanju povratka američkih Demokrata, uporno je odbijala stati „rame uz rame“ ne samo s Grcima, nego i sa svojim vječnim konkurentima Francuzima i Britancima. Izazovi s kojima se suočava Europska unija jesu – nova utrka u naoružanju i rješavanje nagomilanog javnog duga čija je posljedica „super“ recesija koja će prouzročiti ogroman višak proizvodnih kapaciteta i radne snage.

Dr. sc. Boro Vučinić, veleposlanik Crne Gore u Republici Hrvatskoj osvrnuo se na doprinos profesora Vukadinovića, čiji korijeni sežu upravo iz ove zemlje, znanstvenoj disciplini međunarodnih odnosa, te njegovoj zaslugi za utemeljenje Univerziteta u Donjoj Gorici gdje je bio dekan i osnivač Atlantskog saveza Crne Gore. Veleposlanik Vučinić je istaknuo njegov rad i njegovu ulogu u mnogim znanstvenim ustanovama u Crnoj Gori. U svom izlaganju „Doprinos Crne Gore NATO-u u suočavanju s regionalnim izazovima“ naglasio je da se sigurnosni izazovi s kojima se čovječanstvo susreće, ne samo u uvjetima krize izazvane korona virusom, manifestiraju u širokom spektru, te da su postali iznimno nepredvidljivi. Stoga se s pravom može reći i ustvrditi da se svijet danas nalazi na velikoj povijesnoj prekretnici. Naravno, da sve to ima veliki odraz na političke i sigurnosne prilike u zemljama regije. Otvorena neriješena granična pitanja su posebno važna, stoga je njihovo rješavanje i Europska unija postavila kao prioritet te uvjet za članstvo svake od država pristupnica. Na žalost, prag tolerancije za zajednički život u regiji još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini, čak je pretvoren u potencijalnu prijetnju koja može eskalirati asimetričnim konfliktima. Brojni su primjeri zainteresiranosti velikih globalnih aktera koji žele ostvariti utjecaj i dominaciju na prostoru regije, zbog čega samo integracija svih zemalja Zapadnog Balkana u šire atlantske integracije i sigurnosne strukture može osigurati trajnu političku sigurnost i brži ekonomski razvoj. Europa ovog puta ne bi smjela zakasnuti. Stoga NATO zajedno s Europskom unijom mora biti snažno angažiran u promicanju euroatlantskih vrijednosti u zemljama ovog prostora koje još nisu članice, a žele to biti.

Doc. dr. sc. Robert Mikac s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu je u svojoj prezentaciji „Cyber izazovi i razvoj različitih mehanizama odgovora“ istakao da međunarodne odnose trenutno obilježava klasičan realizam, svjedočimo situaciji u kojoj su međunarodne organizacije izgubile na ugledu i utjecaju, dok se političko odlučivanje (zatvaranje granica, mjere lockdown-a...) odvija na razini država koje iskazuju svoju moć u mjeri koja nije postojala posljednjih dvadeset godina. Euroatlantske institucije su u okolnostima pandemije COVID-19 iskazale manjak suradnje čemu je, nesumnjivo,

doprinio i američki predsjednik na odlasku Donald Trump. Međutim, nejedinstvo u euroatlantskom prostoru je vidljivo i na odnosu Europske unije i njenih članica prema drugim akterima u međunarodnim odnosima, prvenstveno Rusiji. Njemačka je unatoč sankcijama podržala projekt Sjeverni tok II, unatoč sankcijama kojima je Rusija izložena. Ta situacija jasno manifestira nedostatak zajedništva i jasnih ciljeva, naime, nije jasno što su interesi pojedinačnih država, a što Europske unije. Doc. dr. sc. Robert Mikac smatra da su se sankcije pokazale nedjelotvorne budući da često ojačaju autoritarne režime. Nejedinstvo euroatlantskih partnera je vidljivo i na drugim primjerima, osobito na geopolitičkoj utrci koja se vodi oko razvoja i primjene cjepiva. Svakako je važna i cyber dimenzija tehnološkog napretka koji je postao brži od samog ljudskog razvoja. Izazov je kako pratiti razvoj tih tehnologija, svi smo suočeni s etičkom dilemom – je li nezaustavljiv tehnološki napredak dobrobit čovječanstva ili od njega koristi imaju tek dioničari i vlasnici velikih tehnoloških kompanija koje imaju sjedišta u Sjedinjenim Državama. Nadalje, svjedočimo situaciji u kojoj najbogatiji ljudi na svijetu postaju još bogatiji, dok siromašni propadaju sve dublje, a razina državne, ali i euroatlantske politike koja bi to trebala regulirati u tome se ne snalazi, smatra profesor Mikac.

Razvoj AI u ovom trenutku predstavlja etički izazov, a vjera u posvemašnju digitalizaciju prikriva činjenicu da je riječ o procesima za koje nismo spremni. Europska unija i NATO nisu međusobno usuglašeni oko ciljeva i prioriteta, unutar ovih sustava pojedine države nameću vlastite geostrateške interese. Suočeni smo s globalnim izazovima koji traže globalne odgovore i na koje trebamo odgovoriti i kao Europska unija i kao kontinent u cjelini. Tijekom pandemije pokazalo se da privatne kompanije ulažu znatno više u istraživanje i razvoj te jačanje otpornosti, zbog čega je privatni sektor učinkovitiji. Ipak nije prepoznat model javno-privatnog partnerstva koji je neophodan u području sigurnosti. Doc. dr.sc. Rober Mikac je zaključio da trenutno imamo znatno više izazova od dostupnih rješenja te da naša nastojanja nisu dovoljno koordinirana, zbog čega je problematika suradnje ključni izazov euroatlantizma danas.

Prof. dr. sc. Slobodan Marković s Fakulteta za pravne i poslovne studije „Dr. Lazar Vrkatić“ u izlaganju pod intrigantnim naslovom „Bezbednost budućnosti koju kreiramo ili zaslužujemo“ izrazio je posebno poštovanje organizatorima za uloženi trud da se Forum održi i u izvanrednim okolnostima. Zatim je podsjetio na ime i djelo utemeljitelja HUMSA-a profesora Radovana Vukadinovića, te istakao, da je riječ o čovjeku i profesoru visoko rangiranom u akademskim krugovima, mudrom i razboritom, prijatelju s jasnim stavovima i razboritim savjetima. Raspravu o *budućnosti* fenomena sigurnosti, postavio je u kontekst pitanja: *Prihvaćamo li to što jesmo?* Odnosno, može li budućnost - koja slijedi iz sadašnjosti, prihvatiti odnose kakve kreiramo ili će nam na njih ona, opet odgovoriti onako kako zaslužujemo? U vremenu kada čitave operacije moći interesa na širokim prostorima razdvajaju ljude od njihovih potencijala da sami urede svoje odnose, upitao se: mogu li ljudi u toj zajednici sami kreirati svoje odnose (sigurnost) za budućnost ili to mora učiniti neka od njih moćnija – viša sila? Svodeći razmišljanje na suštinu, konstatirao je, da „teorijska i empirijska dilema sudbine sigurnosti, promatrana iz ugla globalnog posredovanja među interesima – koja se ironično definira kao „demokratska“, dovodi do toga da ta posredovanja razdvajaju ljude i narode. Za budućnost sigurnosti je neophodna odgovornost – riječi i djela, verbalna, fizička i materijalna. U traženju odgovora za sigurnost budućnosti, za sada se jedino može konstatirati da živimo u stanju koje nije jednostavno i u društvu koje se naziva „Svjetsko rizično društvo“. U tom društvu tržišni odnosi prevladavaju planetom. Individualizmom trijumfira novac i moć korporacija. U nedovršenom procesu privatizacije znanja i obrazovanja, komercijaliziraju se pitanja bezbjednosti i socijalne sigurnosti, ne rijetko, i demokracija i vlastita mišljenja. Proces prijeti da stvori nove tržišne vrijednosti, dalja razdvajanja i nova otuđenja, ekstremno bogatstvo i siromaštvo. Ako se privatizacija nastavi, u tome bi se mogla naći i sama država sa svojim klasičnim funkcijama *vojske, policije, financijskog i pravnog sistema*. A ako tako bude, tko će i kako u tom razdvajanju da

uređuje odnose? Ako tako bude, bez znanstvenih istraživanja zamaglit će se stvarnost, a bezbjednost u budućnosti biće upravo onakva kakvu zaslužujemo“.

Prof. dr. sc. Boris Vucelić potpredsjednik Atlantskog vijeća Hrvatske u prezentaciji „COVID-19 pandemija. Ekonomsko - političke posljedice i izgledi za izlaz iz krize“ naglasio zdravstveni aspekt širenja virusa, kao i činjenicu da se vrlo malo zna o patogenosti bolesti zbog čega se trenutno koristimo samo općim mjerama (maske, higijena, održavanje distance...). Imamo problem s pouzdanošću testova, nemamo djelotvorne terapije. Profesor Vucelić objasnio je mehanizme razvoja cjepiva, upozorio na važnost informacija kako vakcina inducira naš imunitet i kakov je učinak, kakve su nuspojave pojedine vakcine, te naveo niz drugih brojnih otvorenih pitanja u pogledu pandemije COVID-19. Međutim, smatra, kako su od izuzetnog značaja političko - ekonomski aspekti krize COVID-19 koji se pored zdravstvenih nameću kao politički i sigurnosni izazovi. U fokusu njegovog izlaganja našla se raspodjela sredstava za pomoć državama članicama unutar Recovery and Resilience Fund (750 milijardi eura) koji je pripremila Europska unija. Suprotstavljene koncepcije: njemačko - francuska koja zagovara opću solidarnost nadglasana je s pristupom fiskalno konzervativnih zemalja (Nizozemska, Austrija, Danska i Švedska) koje traže racionalniji pristup. Naime, na pad GDP-a utječu četiri razine čimbenika - opseg i rigoroznost mjera lockdown-a, kvaliteta političkog upravljanja (governance), struktura nacionalne ekonomije (za Hrvatsku je posebno problematičan udio turizma u GDP) te fiskalni kapacitet vlade da prevenira kolaps gospodarstva (rezilijentnost). Oporavak ovisi o pristupu svake zemlje, postoji li mogućnost kreacije novih radnih mjesta, ekonomska i socijalna otpornost itd. Udio turizma u ekonomiji i kvaliteta vladanja iskazali su se kao vodeći monetarni čimbenici kad se uzima u obzir procjena utjecaja pandemije na ekonomiju. Globalno niži rast rezultira činjenicom da su mnoge do sada uspješne kompanije postale manje profitabilne, posvuda se režu investicije. Distribucija prihoda se pogoršava, postoji tendencija ka otpuštanju radnika, smanjenju plaća, svjedočimo padu kupovne moći. Zanimljivo je promatrati i strukturu radne snage, budući da obrazovaniji i oni zaposleni na višim pozicijama ljudi mogu nastaviti raditi online, od kuće. U tom kontekstu, pandemija osobito pogađa ljude s niskim prihodima, kao i pojedine etničke grupe. Pandemija COVID-19 predstavlja ugrozu nacionalne sigurnosti, a jedini izlaz iz ove situacije je masovno cijepljenje, smatra profesor Vucelić.

Dr. sc. Monika Begović, predsjednica Atlantskog vijeća Hrvatske osvrnula se na proteklo razdoblje kada je zbog politike predsjednika Trumpa prevladavalo zahlađenje euroatlantskih odnosa, kako bilateralno, a osobito u odnosima Amerike prema Europi. Istaknula je da je „Trumpova administracija je stvorila nekoliko prepreka zbog kojih su pogoršani odnosi s Europom, a koji su se pored trgovinskih odnosa, ogledale i u zahtjevima za većim izdvajanjima za obranu Europskih država. Podsjetila je na riječi američkog državnog tajnika Mikea Pompea, koji je rekao da Amerika ne može biti ta koja će isključivo biti odgovorna za izgradnju elemenata modernog svijeta – demokraciju, ljudska prava, sigurnost i ekonomski razvoj. Svaka nacija treba prihvatiti odgovornost kako bi pridonijela sigurnosti međunarodnog poretka. Živimo u multipolarnom svijetu. Potezi Trumpove administracije će se još dugo analizirati koliko su bili u kontekstu klasičnog realizma, a uolikoj mjeri je bilo riječi o poslovnim potezima. Usporedba Trumpove vizije vanjske politike natjerati sve zemlje saveznice da povećaju izdvajanja za obranu odnosi s EU pratili su odnose s NATO-om i Bidenove povući trupe s Bliskog istoka i Afganistana treba uzeti u kontekstu predizborne kampanje. Biden podržava povećanje kapaciteta NATO-a kako bi bio sposoban odgovoriti na izazove, što je ujedno i poziv saveznicima da obnove svoju odgovornost na mekši, više diplomatski način. Izabrani predsjednik Biden sklon je jačanju odnosa s Europskom unijom koja se očituje kroz tu transatlantsku vezu. EU treba raditi na obnosi novog START sporazuma, odnosno na smanjenju nuklearnog naoružanja. Euroatlantske vrijednosti predstavljaju okosnicu transatlantskih odnosa, bit NATO-a i Europske unije, time i politike proširenja. Prijetnje su

prevelike da se rješavanje prepusti pojedinoj naciji, sada je suradnja bitnija nego ikad - suradnja i solidarnost“.

Ovogodišnja konferencija Zagreb Forum V bila je uspješna, bavila se temom odnosa zemalja u regiji, ali i izvan regije po pitanjima izazova koje sa sobom nosi euroatlantizam, te na situaciju izazvanu pandemijom korona virusa. Bila je posvećena utemeljitelju Hrvatske udruge za međunarodne studije profesoru Radovanu Vukadinoviću. Svi sudionici dali su veliki doprinos, a organizaciju i održavanje konferencije omogućili su Libertas međunarodno sveučilište i Grad Zagreb.

PRILOG 2. – Pozdravni govor predsjednice HUMS na otvaranju Regionalne studentske mreže

Poštovane studentice, poštovani studenti, poštovane i cijenjene kolege, danas imam iznimnu čast i zadovoljstvo obratiti Vam se kao predsjednica Hrvatske udruge za međunarodne studije (HUMS) koja je jedan od inicijatora stvaranja regionalne Studentske mreže. U Hrvatskoj, kao i u drugim članicama Europske unije, uopće zapadnim demokracijama, ulaganje u znanost i visoko obrazovanje smatra se temeljnom pretpostavkom održivog razvoja društva. Naime, zbog snažnog utjecaja koje ima na gospodarski i društveni razvoj, ali i socijalnu mobilnost, ulaganja u znanost uvijek se ističu kao prioritet naših ekonomskih politika. Načelni cilj svakog demokratskog društva je da svatko dobije pristup obrazovanju, neovisno o društvenom podrijetlu, međutim stvarno je pitanje uolikoj mjeri, u postojećem globaliziranom neoliberalnom sustavu, obrazovne institucije zaista ispunjavaju taj cilj.

Iako je u Hrvatskoj, vjerujem, i u drugim zemljama regije, osobito nakon 2000.g., ulaganje u vlastito obrazovanje poprimilo fetišističke razmjere, sve se češće susrećemo s pitanjem isplativosti studiranja, kao i tržišne vrijednosti akademske diplome. Naime, nakon završenog studija, većina studenata ne može naći posao u struci, radi poslove za koje je dostatna kvalifikacija srednje škole, ponekad čak i niža, zapošljavaju se na nekvalitetnim radnim mjestima, povremeno ili privremeno, uz primanja koja ni približno ne pokrivaju stvarne troškove života. U Hrvatskoj, kao i u drugim zemljama „nove Europe“, za većinu je roditelja neupitan nastavak školovanja njihovog djeteta, međutim izboru – studirati ili zaposliti se, mladi ljudi često pristupaju drukčije. Naime, sve viši troškovi obrazovanja i trend pretvaranja znanja u robu prati pad realne vrijednosti akademske diplome na tržištu rada. Jednom kada se nađu u potrazi za stabilnim zaposlenjem, diplomirani studenti shvate da njihova akademska diploma vrijedi malo ili nimalo, što definitivno potvrđuje osjećaj beznađa i razočaranosti.

To su stvari koje kao vaši profesori želimo i pokušavamo promijeniti! Želimo naći prostor za vas u društvima u kojima živimo. Mora ga biti! Ako prihvatimo da nismo dovoljno moćni regulirati dinamiku rijeke, a rijeka je sustav, odnosno širi kontekst unutar kojeg plovimo - živimo i djelujemo, ostaje nam samo oslonac na vlastite noge. Onoliko koliko si damo energije u startu, koliko potrošimo vremena pripremajući se za vjerojatne životne situacije, toliko ćemo uspješno splavariti. Budite usredotočeni i uporni sad, a sve ostalo će se kasnije posložiti, mi smo tu da vas pratimo i da vam pružimo podršku koliko možemo i koliko vi hoćete. Ono što imam dodati iz osobnog iskustva, ali i iskustva mojih kolega - izvrsnost o kojoj toliko pričamo je rezultat usredotočenja i upornosti, ni manje, ni više. Nigdje ne piše u kojem vremenskom intervalu, u kojim okolnostima i u kojem prostoru ali, vjerujte mi, vaše studiranje će vam otvarati vrata spoznaje, slika svijeta će vam postati razumljivija i u jednom ćete trenutku osjetiti kako možete još, kako se možete još više opteretiti zadacima, kako se možete mišlju dalje dobiti, osjetit ćete kako ulazite u dublje slojeve razumijevanja društva u kojem živite. Odgovori će se nizati iz dana u dan sve dok se pokidane sponje stvarnosti ne oblikuje u jedinstveni svjetonazor.

Vrlo skoro ćete, iskreno vjerujem, zauzeti čelne pozicije u vašim državama. Međutim, kako i sami vidite, još uvijek dominira hegemonijski diskurs prema kojem su društva regije nezrela i nasilna, što nije točno. Naime, uspostavljene matrice dominacije globalnih aktera, prožete njihovim suprotstavljenim interesima, ne dozvoljavaju uspon nacionalnim interesima posvećenih političkih elita, oblikovanje nove gospodarske agende, izgradnju regionalnih političkih i gospodarskih struktura, te stabilnih regionalnih odnosa.

Stvarni napredak regije krucijalno ovisi o mogućnosti uspostavljanja političkog dijaloga između domaćih aktera – dakle, ne samo političara, već i gospodarstvenika, ljudi, kolega, prijatelja, svakako i akademske zajednice. Naime, najveći izazovi Zapadnog Balkana, prvenstveno oni ekonomski i socijalni, ali i sigurnosni, mogu se riješiti samo pristupom koji uključuje međusobno razumijevanje i suradnju, što zahtijeva bar temeljni politički konsenzus. U protivnom fokus geopolitike ponovno će osnažiti u regiji, a suprotstavljeni interesi velikih sila nastaviti generirati trajnu nestabilnost Zapadnog Balkana. Pet godina studiranja u životu je veliki interval. Ako zaboravimo 2020., u situaciji ste to vrijeme proživjeti punim plućima, raditi i zabaviti se, iskusiti napor i zadovoljstvo, jer to ide paralelno. Ali dobro pazite da ulog ne bude uzaludan, nego da se proteklo vrijeme pokaže plodonosnim.

Stoga, budite odgovorni, odgovorni prema sebi, a odgovornost prema sebi je samopoštovanje, osjećaj vlastite sposobnosti kad se afirmirate kao kompleksna osoba voljna napredovati u poslu koji volite i kojeg ste odabrali, u ljubavi prema osobama kojima ste skloni, u obvezama koje će Vam omogućiti bolji uvid u aktualne probleme, u budućnost koja je bogata hrabrim odlukama, lišena malodušnosti, pasivnog trpljenja i posljedično trajnog nezadovoljstva.

Ono što Vam treba je samopoštovanje, a samopoštovanje se ne kupuje u supermarketu, ono se mukotrпно stječe radom. Slobodni ljudi, lišeni tjeskobe i krivice, nadahnuti su i voljni osvajati nova područja i sposobni biti trajno kreativni. Sebe lako podnose, a drugima su dobrodošli. Učite, stalno učite, usvajajte nove vještine i znanja. Sigurna sam da ljudi koji su definirali svoja umijeća u prošlosti, koji su cementirali jednom za svagda količinu znanja imaju dodatnih problema u životu. Pa suočite se s tim!

Studij Vam neće dati konačne odgovore na brojna otvorena pitanja. Pružiti će vam tek solidnu osnovu za naknadno istraživanje, to će biti temelj na kojemu ćete izgraditi više stabilnu kuću, kuću iz koje ćete kompetentno uzimati mjeru svijetu. Vi ste generacija koja mijenja i prekraja, koja u raspravu unosi novi diskurs. Dajte da Vam pomognemo u tome!

Stoga, bez lažne skromnosti mislite o sebi kao o osobi koja pokreće svijet, maštajte danonoćno, budite ambiciozni, pa čak i u nedjelovanju, jer je vrlo teško stajati svojevrijedno na mjestu kad su svi ostali u pokretu.

Kako bilo, usredotočite se na široko područje različitih izvora informacija, jer ćete samo tako moći osjetiti fine nijanse životnih mogućnosti. S točke ishodišta, put u život se čini pravolinijski usmjeren. Imate motiv, vidite nekakav cilj pred sobom, Vjerujte sebi, prvu ste dionicu uspješno savladali, postali ste ravnopravni dio korpusa kojemu se nude akademske titule u životu i koje će sigurno olakšati ostvarenje Vaših ideja. Biti obrazovan s dobrom bazom podataka i apsolviranim znanjem je uspjeh sam po sebi i garancija rasta te uspješnosti. Bez odgovarajućeg obrazovanja Vaše će pravo na odluke preuzeti drugi. Drugi će Vam određivati pravila igre, a to nikako nije dobro za Vas. Dobrodošli u regionalnu Studentsku mrežu!

8. ZAKLJUČAK

Hrvatska udruga za međunarodne studije - HUMS – glas je neovisne hrvatske stručne javnosti, stoga se pozicionira kao partner državnih i političkih ustanova i javnih glasila. HUMS promiče dijalog između akademske zajednice, vlade, tijela državne i lokalne samouprave, poslovne zajednice i organizacija civilnog društva, a s ciljem osmišljavanja inovativnih razvojnih rješenja i njihove promocije. Članovi okupljeni u HUMS čine think tank organiziran na način da je sposoban sistematizirati znanja i ponuditi inovativne odgovore na kompleksne problematike suvremenog svijeta, te pravodobnu analitičku korekciju disfunkcionalnosti upravljačkih sustava svih razina.

U ovoj specifičnoj godini u kojoj je pandemija obilježila većinu aktivnosti koje udruga provodi, njen cjelokupan rad bio je prilagođen cjelokupnoj situaciji. Članovi udruge iznašli su načine i da aktivno djeluju i u ovom teškom razdoblju, te su ostvarili zapažene rezultate u Hrvatskoj, ali i na međunarodnoj sceni, posebno u regiji.

U Zagrebu, ožujak 2021.

Predsjednica
Hrvatske udruge za međunarodne studije - HUMS
doc. dr. sc. Jadranka Polović, v.r.